

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Summula clarissimi iurisco[n]sultissimi q[ue] viri
Raymundi**

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

De hac doctione tempus. an dicetur tempus vel tempus

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

Folium XXXVII

vna infirmitate. s; si ipse vadit de vna infirmitate in aliam tunc ipse p̄t bis
vngi. Et ergo sacerdos q̄si vult aliquē infirmū vngere tūc d̄z regnere vngi
sit vncus in illo anno. Tūc autor in l̄ra addit q̄ alter est de p̄sonis clausis
stralib; & spūalib;. q̄ iste p̄sona pluries p̄nt vngi q̄ p̄sonae seculares. Et iō
sacerdos caute d̄z se regere circa vngēdos. q̄ tenerur scire an vngēdi sint
spūales & etiam seculares. & tenet interrogare an infirmus iñfirmabat per
totū annū an nō. & si hoc se regat. ¶ Secunda regula. q̄ ille q̄ d̄z vngi d̄z cē
decē & octo annoꝝ antiquis. Et rōem assignat scūs Thomas & d̄t q̄ ipse
vngēdus detet habere rādēm & voluntatē p̄pletā & p̄ficiam. Et iō pueri
nō v̄tētes ratōe nō detent vngi. s; si aliq̄s puer esset quattuordecim ānoꝝ
vel circa cū bona ratōe & discretōe. talis possit vngi vt p̄t de multis pueris
vbi vnuis magis v̄t̄ ratōe q̄ alter. ¶ Tercia regula. q̄ nullus d̄z vngi
nisi p̄us cū deuōtē illā v̄ctionē desiderauerit & postulauerit. Sed si ē
ita debilit̄ q̄ nō p̄ sacramentū vncrōis postulare tūc sufficit q̄ signū fa
ciat cum oculis vel cum manib; illud sacramentū desiderando. Et vera
signa sunt illa vt cū oculis lachrymef & vt manū suas ad celū eleuerit. & etiā
q̄ suspirerit in suo corde. ¶ Quarta regula est. q̄ ipse mutus nō debet sus
mere corpus christi nec detet vngi nisi postulauerit cum certis signis. et
cum hoc si est catholicus sive christianus verus. ¶ Quinta regula est ta
lis. q̄ loca vngenda & mēbra detent lauari & lotio in ignē proiecti. Et sacer
dos detet ipm infirmum sepius monere q̄ omnia peccata sua p̄ficiantur et
patiēter sustineat apunctōem pro suis peccatis. ¶ Sexta regula. q̄ si aliq̄s
quis ē p̄firmatus tunc sacerdos nō detet ipm vngere in fronte. & ratio est
q̄ episcopus cū eum p̄firmavit tunc vnxit eum in fronte. & ideo nō est vng
endus in fronte polt. ¶ Septima regula est talis. q̄ oculi. aures. nares
manus & pectus necnō & pedes. omnia hec sunt vngenda. Sed scapule nō
detent vngi. & ratio illius p̄t in l̄ra. q̄ scapulē carēt mysterio diuinō. quia
nō faciunt ad diuinū officiū sicut alia mēbra. ¶ Octaua regula est. q̄ presb̄
byter aliter est vngēdus q̄ laycus. Et ratio est. q̄ manus p̄s byteri interiū
us nō detent vngi. q̄ ab episcopo vñcta sunt illa loca quādo gradum sa
cerdotij p̄donavit. s; manus p̄s byteri detent vngi exterius. ¶ Nona re
gula. si aliquis p̄sul inunxit aliquē infirmū tūc simplex sacerdos nō d̄z vngi
gere eum. & hoc ē verum in vna & eadē infirmitate. ¶ Decima regula. si
infirmus vncus facit cresum. id ē trāsicum de infirmitate ad sanitatē. tūc
loca vñcta detent lauari & lotio illa proiectatur in ignē vel in aquam fluentē
Unde dicit̄ expositores hic circa terrum. q̄ cresis ē mutatio aliqui morib;
bi sive infirmitatis ad sanitatem. ¶ Ultima regula est talis. si aliquis infi
rmus esset inclinatus ad agonem mortis. tūc sacerdos hoc cognoscens
detet omittēre septem psalmos. & detet agonizātem vngere & postea se
p̄tem psalmos legerene aliquis sine v̄ctione moriatur. & sic substātiā sa
cramenti carens etiam careret effectu sacramenti

¶ Notandum est circa litteram. q̄ cōmuniter in passu presentis textus
habetur tempora. non est hoc opinandum esse de intentione auctoris. sed
propter antiquos quosdam & positivos grāmaticos. Pro quo sciēdum
est q̄ quidam antiqui grāmatici dixerunt q̄ hoc nomen tempus haberet
duo significata. nam quando scriberetur g. e. q̄ tunc significaret quandam

S. ü

Sūmula Haymundi

dimensionē p̄tinente ad qn̄. Sz qn̄ facaret p̄tes hois tūc deberet scribi p̄ i.
dicēdo tūmp̄? Et fm̄ illā distincōem antiq̄z in lra stabit tūmp̄a. Sed
tū in veritate illa distincōem min̄ valet. nā illud duplex faciat halef p̄ hoc
nomē tēpus sub vna plarōe. Nā q̄ tps facat dimensionē rez de se p̄z. Sz q̄
tps sub eadē plarōe etiā facat p̄tes faciei. p̄z p̄ psalmistā dicentē. z requiez
rēporib⁹ meis. vbi ponit rēporib⁹. Et illud clare declarat Grecista dicens.
Pertiner ad qn̄ tps dimēto rez. Signa p̄ idē p̄s p̄terea faciet. Hac p̄ pte
tn̄ p̄sumūt dicere qdā. Tūmp̄ qdā tanq̄ dictū puerile refuto. Et sic p̄z q̄
fm̄ rei veritatē dici dī tpa. Sz si in textualib⁹ habet tūmp̄a hoc ē fm̄ vsum
antiq̄z positiuoz q̄ sic sunt loquuti p̄pter h̄z drām inter hec duo facia.

L Seco notandū in lra. q̄ eger nō dī vngi nisi semel in anno. Et hac
lra elicit q̄ infirm⁹ solū vngend⁹ est in fine vite qn̄ nō ē spes vite amplius.

Dico q̄ dubitat. utq̄ q̄llet postulās vncōem sacrā sit vngēdus. Ad hoc
rūdet scūs Tho. q̄ nullus hō sit vngēdus nisi infirmus z positus in articulo
mortis de q̄ nō est spes euadēdi morte. Per hoc q̄ dī infirmus exclu-
ditur san⁹. imo si isti statim peteret nō sunt vngēdi. Per hoc q̄ dī positus
in articulo mortis. excludit illos infirmos q̄ nō rūnet morte. nā tales non
sunt vngēdi. Sz p̄ hoc q̄ dī in textu q̄ dī postulare vncōem. excludit illos
q̄ nō postulat cū debita rōne sacramentalē vncōem. vt sunt frenetici
q̄ p̄tinue sunt furibundi. quia tales sunt sine rōne

L Tercio notandū. q̄ scūs Jacobi in canonica sua dī. si q̄s vest⁹ infip-
mat vngaf oleo sanctificato. z si q̄s ē in petis p̄s byteri orēt. p̄ eo vt remis-
tan̄ ei p̄tā. Ex q̄b⁹ v̄bis nota triplex effect⁹ vncōem. Prim⁹ ē q̄ vncōio
augmēcat grām z deuotōem. Secōs effect⁹ q̄ p̄ vncōione alleuiāf morbi.
nā si infirm⁹ eēt euasur⁹ mortē tūc cūcius euaderet q̄z si nō eēt vncōus. Et
hoc ē p̄tra illos q̄ credūt q̄ qn̄ aliquis vngif q̄ ille nō p̄t euadere mortem.
Terci⁹ effectus ē q̄ vncōio delet venialia. vñ dī meritata. Vngor in extre-
mis vt sit mihi grā maior. Et morbi leuior. ac mea culpa minor

L Tē nota. q̄ in ip̄a vncōe duo sunt. s. materia z forma. Materiā vnd-
ctōis ē oleū oliue p̄secratū ab epo. Sz forma vncōis ē duplex quā insti-
tuit Greg⁹. z ē depcatiua. z ē ista. Per istā sacrā vncōem deleat tibi de⁹
quicqd deliq̄sti p̄ vsum. auditiū. gustū. tactū. z̄t̄s. Alia est quā instituit
btis Hieron. z ē indicatiua. z ē ista. Vngo oculos tuos oleo scificato in
noie patris z filij z spūst̄i amē. Sz aliq̄ moderni p̄s byteri faciūt vna alia.
formā mixta ex illis duab⁹ dicētes. Vngo oculos oleo scificato in noie pa-
tris z filij z spūst̄i. Et subiungunt. z p̄ istā sacrā vncōem deleat tibi
de⁹ quicqd deliq̄sti p̄ vsum. auditiū. gustū. z tactū. z sic de aliq̄s

L Tē nota. dī in vna regula. q̄ mēbra vngenda p̄us detent lauari. hoc
em̄ fit dupliči de cā. Prima cā est. p̄pter reuerentia sacramenti. videlicet ne
sacramētū ad locū immundū ponar. Secōa cā est in signū hui⁹ q̄ nostra
sc̄ia detet esse lota ab om̄ib⁹ petis. Sed dī vlt̄erius in regula q̄ infirmus
nō dī vngi in fronte. z rō hui⁹ est. q̄ ep̄s frontē vñxit in p̄firmatō. mō
potestas superioris nō conuenit inferiori.

L Tē nota. in vna regula dī q̄ sacerdos dī inducere infirmū vt p̄siteat
et pniam agat. Dubitat ergo. vtq̄ pnia serotina vñ p̄tricio sit vera penitē-
tia. Dicūt aliq̄ doctores q̄ nō. q̄ om̄is penitēcia detet fieri ex amore z nō

Folium XXXVIII

ex timore. sⁱ pnia vesprina vel serotina nō fit ppter amorem. sⁱ magis ppter timore. ergo penitentia serotina vel vesprina nō est vera penitentia. **D**icitur pars p magistri sententia p dicens. q directa pnia debet esse charitatis tua. sed minor pbatur. quia illa pnia q sit in agone mortis ista sit ex timore quia ipse infirmus penitet ppter metum mortis. quia si non timeret mortem et sciret se euadere nunq̄ peniteret. quare sequitur q tarda penitentia siue serotina sit ex timore. et q psequens nō est penitentia. **A**d hoc dubium respondent doctores vñanimiter q penitentia serotina dñmodo penitentia fuit at extota cordis pritioe vera est. Et hoc ptez de larrone q pedebat in cruce cū xp̄o in latere dextro. q ille larron penituit in agone mortis dicens. me mento mei dñe domini veneris in regnum tuum. Sⁱ tñ sup hoc nemo dñ se remittere vt suam penitentiam tardare velit vñq ad ultimā extremitatem vite sue. **N**ā dicunt doctores q nō tñ pritio siue pnia salvauit istum latronem in cruce. sed sua magna fides qua habuit in christum. magis enim credidit q sancti et sancte martyres. et hoc ex tactu stille sanguinis christi sup ipsu s stillatis. qui erat infinita virtutis ad soluendum vincula peccatorum. et de h^o Apoc. pmo. Christus lauit nos a peccatis nostris in suo sanguine. **N**ā hoc quod fideles martyres crediderunt hoc vidit ad oculum. Etiam eorum fides pfirmata fuit p signa et miracula. Iste aut larron vidit xp̄m pendente in cruce et dñnatū tanq̄ malefactorem. nihilominus tñ ipm filiu dei ecce credebat. et hec maxima fuit causa sue saluatoris. Et ergo dicitur beatus Augustinus. pnia sera raro est vera. Nā vt frequenter nō ex amore et vera cordis pritioe. sed ex timore procedit. **L** Ultimus est notandum. lta. dicitur q illa membra. sc̄ oculi et manus detent vngi. Et huius est duplex ro. Quis. ma. q p ista membra pncipaliter exercet cultus diuinus. et q vinctio est qdā pfirmatio spūialis. ergo vt ista membra pfortarent vngi detet. Scda ro. illa membra vngi detent p q deliq̄mus et peccatumus. sed visu. auditu. tactu. et sic de alijs peccatumus. ergo illa membra tanq̄ pncipaliora vngēda sunt. **L** Ultimus est notandum de casib. Primo. dubicatur utrum vesan⁹ et freneticus in extremis sunt vngendi. Rūdetur sub distinctōe. quia vel tales sunt primi furibundi absq̄ epis interuallo. vel aliqui. et aliqui nō. **M**odo ad dubium dicitur. q si primi sunt furibundi nō sunt vngendi. Ratio est. qā omnis vngendus deter habere rationem voluntate et desiderium vnc̄tōis. sed tales freneticī nō desiderant vnc̄tōem. Si autē isti freneticī et vesani alē quādo sunt furibundi. tunc si petunt vnc̄tōem quādo vsum rationis habet tunc detent vngi et als nō. **S**ed aīa nō potest scire iudiciū vle. quia tale iudicium tñ apparebit in die nouissimo quādo dicetur bonis. venite benedicti. et malis. ite maledicti. **M**athei. xxv. Vñli bona fecerūt in p̄tī vita tunc ipsi erunt angeli p̄entes aīam custodientes. p̄ oppositum autē si mala fecerunt in p̄senti vita. tunc ipsi erunt dyaboli p̄entes animā expectantes. Alij autē sic respondent quādo queritur. vt ip̄i infirmi vñq dicunt quādo dicunt se vñdile angelū vel dyabolū circa se in infirmitate. dicendū q̄ h̄ est.

8 iii